

GODA EXEMPEL

Asbest – hantering och information

Asbestfrågor väcker ibland stor oro både hos projektörer och hantverkare i ombyggnadsprojekt och ibland också hos personal och föräldrar ute i verksamheterna då materialet upptäcks. Den här referensen ger allmän information kring asbest, förekomst, regler samt rutiner för hur det ska hanteras.

Att påträffa asbest under pågående entreprenad är alltid kostnadsdrivande och väcker onödig oro. Därför ska miljöinventering med provtagning för asbest utföras där misstankar om förekomst finns.

Bakgrund

Asbest är ett samlingsnamn på i naturen förekommande kristallina silikatmaterial. Användningsområdet i byggnader har varit stort p.g.a. asbestens goda tekniska egenskaper t.ex. termisk och kemisk beständighet, goda ljud och värmeisolerande egenskaper, god förmåga att motstå mekaniskt slitage samt som fyllnads- och armringsmedel i olika produkter. Asbestimporten i Sverige uppgick i mitten av 1960-talet till ca 20 000 ton per år. Efter förbud att använda asbest i Sverige 1976 minskade importen råasbest drastiskt och upphörde helt 1977. Totalförbud för asbest infördes 1982.
Källa. Arbetsmiljöverket.

Asbest som sitter bundet i ett material utgör i regel inte någon hälsofara, däremot kan asbest som frigörs i damm ha stora hälsoeffekter då fibrerna har en förmåga att tränga djupt ner i lungvävnaden. All hantering av asbest måste därför hanteras av en auktoriserad sanerare.

Om SISAB:s Goda exempel

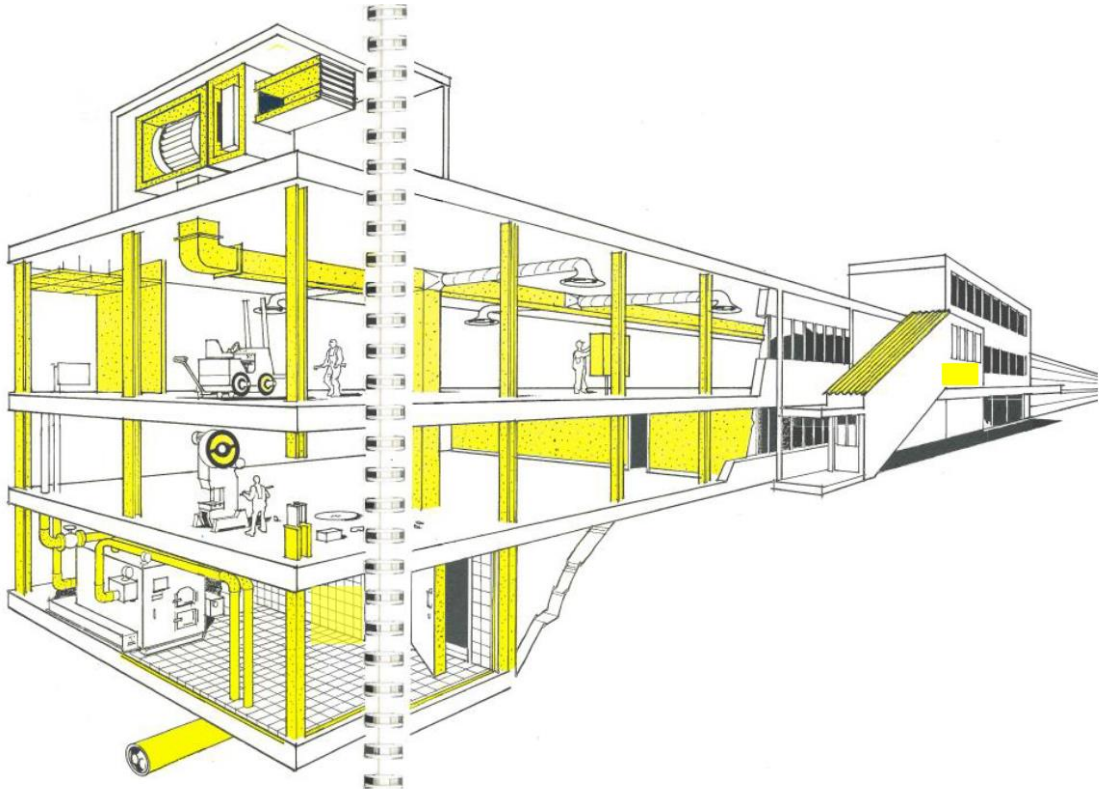
SISAB:s Goda exempel är en serie dokument som lyfter fram rekommenderade lösningar, rutiner och arbetssätt. I ett projekt är SISAB:s projekteringsanvisningar styrande och ska följas. SISAB:s Goda exempel kan användas i delar eller i sin helhet. Projektavdelningens enhet för Projektutveckling har det samordnande ansvaret.

Om du har synpunkter, skriv ett mail till godaexempel@sisab.se.

Var finns asbest?

Asbest kan påträffas i stort sätt överallt i byggnader även fast vissa mer frekventa användningsområden självklart kan pekats ut. Dessa redovisas i Figur 1 nedan och har i detta fall monterats före 1976 då förbudet mot asbest trädde i kraft. Observera att trots förbudet 1976 användes det i praktiken kvarvarande asbest i lager, varför provtagning bör ske på byggnadsmaterial monterade i byggnader ända till slutet av 1970-talet (1979).

Figur 1. Gul färg visar var asbest är vanligt förekommande i en byggnad

Hantering av asbest vid renovering och ombyggnation

Byggnadsmaterial som innehåller mer än 1 vikt % räknas som asbesthaltiga material. Detta innebär att all hantering av dessa material, d.v.s. rivning, håltagning, slipning mm regleras av föreskrifterna i AFS 2006:1. Är du osäker på materialets innehåll, skall asbestprov alltid utföras enligt AFS 2006:1. Det åligger byggherren, d.v.s. beställaren av ett arbete att utföra relevant provtagning. Arbetet med provtagning utförs av ramavtalade konsulter som inför ombyggnad/renovering alltid ska göra en miljöinventering. Se även miljöspåret i SISAB:s projektstyrningsmaterial.

Visar analys av materialen att asbestinnehåll förekommer skall sanering utföras av en auktoriserad saneringsentreprenör. Arbetsmiljöverket utfärdar auktorisationen som kallas "Generellt tillstånd att hantera asbest". Vidare skall saneringsentreprenören göra en "kompletterande anmälan" till Arbetsmiljöverket innan arbetet startar. Dessa båda dokument skall du begära att få av din saneringsentreprenör innan arbetet startar tillsammans med saneringsplan och intyg på personliga utbildningsbevis, tjänstbarhetsintyg och skydds- och hanteringsföreskrifter

Saneringsplanen som bland annat inkluderar tidplan, etapper, APD-plan och avfallshantering ska kommuniceras med hyresgästens för att eventuellt kompletteras med krav på tillgänglighet, ljud och annat som den kommande saneringsentreprenaden riskerar påverka.

Efter avslutat arbete skall saneringsentreprenören styrka att avfall lämnats in hos avfallsmottagare med tippkvitton och liknande från godkänd avfallsanläggning.

Inför inventering av asbest

1. Byggår, ritningsmaterial och byggnadens historik kontrolleras. Har större arbeten med byggnaden genomförts efter 1979 minskar risken för asbestförekomst. Finns risk att material och installationer förekommer från 1979 och tidigare?
2. Om JA! Utför en miljöinventering via sakkunnig konsult på delar som berörs av renovering/ombyggnad. Gäller även vid ytskiktsrenovering, mattbyte, renovering av våtrum, fönsterbyte mm. Även vid rena servicearbeten på VVS-anläggningar är inventering aktuellt så som vid byte av värmeventiler mm.
3. Visar analyser asbestinnehåll i kommande entreprenadområde kontakta en av Arbetsmiljöverket auktoriserad saneringsentreprenör enligt ovan.

Oväntad förekomst av asbest

Ibland händer att asbesthaltigt material påträffas vid redan påbörjad entreprenad/rivning. Om aktsamhet inte vidtas finns risk för att oavsiktligt sprida asbestfibrer i byggnaden.

Normalt förfarande vid dessa tillfällen är att arbetsmiljöverket kontaktas för bedömning av det inträffade, ett s.k. *tillbud*. Arbetsmiljöverket gör om möjligt ett besök på arbetsplatsen via en inspektör som redogör för lämpliga åtgärder. I många fall är arbetsbelastningen på Arbetsmiljöverkets inspektörer hög varför de inte kan komma på kort varsel. Då bör följande utföras av byggherren/beställaren för att säkra lokalerna från oönskad asbestförekomst:

1. Personal, elever och andra personer som vistas i lokalerna evakueras till dess att sanering färdigställts, timmar-dagar beroende på storlek på lokalerna.
2. Tillse att auktoriserat asbestsaneringsföretag utför en dammsugning/sanering av ytor i de aktuella lokalerna för att ”städa rent” från asbestinnehållande damm. Vid denna process skall luftrening ske med luftrenare utrustade med H-13 filter. Lokalerna efterventileras minst 12-h efter slutförd sanering. Särskild kontroll av ventilationsaggregat och filterbyte vid frånluft skall ske i samband med saneringen.
3. De påbörjade arbetena som spridit asbest slutförs av saneringsentreprenören. Observera att för punkterna 2 och 3 ska kompletterande anmälan även i detta fall ske till Arbetsmiljöverket av saneringsentreprenören men kan av den akuta karaktären på arbetet ske via telefon för godkännande.
4. Om stor oro för hälsopåverkan har spridit sig med anledning av den oförutsedda saneringen, kan luftprovtagning av respirabla asbestfibrer i rumsluften ske. Detta utförs normalt av inomhusmiljökonsulter. Mätresultaten jämförs sedan med det hygieniska gränsvärdet för respirabelt asbesthaltigt damm, fastställt av Arbetsmiljöverket. Mätresultatet avgör således om lokalerna åter kan brukas

efter kontaminering av asbest. Det hygieniska gränsvärdet för asbest i luft är 0,1 fiber/ml luft.

5. Alla åtgärder som utförs ska dokumenteras i exempelvis en dagbok/dagsboksblad. Dokumentationen är en viktig del för att kunna redovisa arbetsgången för verksamhet.

Fortfarande obesvarade frågor om hantering av asbest?

Är du osäker eller har frågor kring hantering av asbest som inte besvarats i denna referens, kontakta SISAB:s byggnadstekniska specialister eller hållbarhetskoordinator på Projektutveckling. Hjälp och vägledning angående inventering och provtagning kan fås genom ramavtalade konsulter.